

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIV.

V Ljubljani 6. prosenca 1871.

List 1.

V tolažilo nedolžnemu jetniku sv. Očetu Piju IX za novo leto.

Milujem Te, preblagi Pij v nesreči,
O sveti Oče, velik si mučen'c!
Al vendar tud' oropanega v ječi
Časti Te z mano verni vsak Sloven'c,
In prosi za-Te v vdanosti goreči,
Naj skorej Bog Ti dá že zmage ven'c.
On, ki pravične ljubi, blagodari,
Ponižal bo, kar zoper Té kovari.

Res, — le Oa sam! Moči pa dopustile
So Tvoj prestol v roke ropárjev,
Prestol pravični, ko bi ga branile,
Bilo bi tó njim samim v prid gotov';
Pa nespremišljeno so pozabile:
Kaj v Rimu je namestnik Kristusov;
Skazale s tem milvalno so junaštvo,
Nemérnost versko — tužno siromaštvo.

Naš narod pa Te ljubi, Oče dragi!
Te ljubi le še bolj sedanji čas,
Kar ljuti Te obdajajo sovragi,
Ki ne spoštujejo več sivih las;
Teptá pravico sveto vso v nesnagi
Zvijaje, ropa in hinavstva kvas,
Ki černe srca silnikov prešinja,
In Tebi, Pij, prebritke solze vtrinja.

Al potolaži, Oče naš se sveti!
Narode vérne imaš za saboj;
Že oporékvaljo kristjani vneti,
Iz vsih jezikov, kar tatinski roj
Je včiniil Tebi, Cerkvi, Te oteti
Serčno hité vsi na duhovni boj!
Molítev močna, ostro njih orožje,
Močno se dviga pred obličje Božje.

Pa ne samó na zemeljski nižavi,
V nebesih tudi prosijo žumnó
Duhovi rajski, venčani v slavi,
Z Marijo, njih Kraljico miljeno:
Da Bog početje skor sovragov ustavi,
Ki sveto Cerkev gnjusno stiskajo,
Da butanje ob Skalo že prejenja,
In konec bodi Tvojega terpljenja.

Je li mogoče, da bi vse prositve
Pri Bogu bile neuslišane, —
Da omečile bi ga ne molitve,
Vesoljne Cerkve klici in solzé? —
Nikakor ne; — Pij blagi! čas rešitve
Keršanstvo upa, da že blizo je;
Gospod na pomoč Tebi bo pristopil,
In vse sovražnike bo v beg razkropil.

Glej, tolováj se zmage ne raduje;
Ti vjet si, ali on se Te bojí;
On vé, da Skale nikdar ne razsuje,
Če najme tudi iz pekla vse močí;
On zná, da za-Te se Gospod bojuje,
Ki združen s Cerkvijo bo večne dni,

Da njene prošnje vslišal bo goreče
In Te otél, kot angel Petra, z ječe. —

In ko svobode cerkvi zor napoči,
Ko poveljal Tebe bo Gospod,
Ko milijoni v ljubezni vroči
Glasili slavo bodo Ti povsod,
Tud' serčno péval v vdanosti otročji
„Tedeum“ verni bo Slovenski rod.
In sklenil Starček svete bodeš roke,
Ter blagoslovil tudi nas otroke!

Radoslav.

Konec leta 1870.

Po dokončani poti je navada
Tovarše zbrati v shode manjše, večje,
Ozret' se v zgodbe bližnje al daleče:
V le-tó naj pesem moja vas spodbuda.

Na jasnem robu tihega zapada
Poslednji solnčni žarek se leskeče,
Valovje skoraj ga požrè penéče,
Zgubi se v temni grob noči in hlada. —

Potekla tudi nam je lanska pratka,
Pomuda naša tukaj res je kratka:
Poslednje ure kladvo je napeto!

Prijatlov, znancev mnogo se pogreša,
Življenje moje, tvoje vsak dan peša:
Znabiti tam sva že prihodnje leto. —

Št. Kamnarjev.

Novo leto.

„Bogú bod' čast in slava na višini,
Na zemlji mir človeštvu dobre volje!“
To petje čuje betlehamsko polje,
Ko sreče Solnce vzhaja solz dolini.

Tud' sedaj mir vsi zemeljski družini
Pod milim nebom bilo bi naj bolje,
Ko toljko rév človeštvo tare, kolje,
Na vojski padajo očetje, sini!

Naj sreča svoje zlije spét torila.
Ter s sladkim mirom svet bi napolnila!
Glasov enacih sliši se nešteto.

In zlasti bralci Zgodnje nam Danice!
O da bi Bog uslišal naše klice,
In dal Vam srečno, srečno novo léto!

Št. Kamnarjev.

Na pokopališču novega leta dan.

1.

Pozdravljena mi bodi, Božja njiva!
Z otožnim srcem tukaj dans stojim:
Prijatelj, znanec mnogi tu počiva,
Ki bil še v kratkem sem v tovarštvu ž njim.

2.
Britkosti solza mi iz očesa kane,
Ker plava mi minljivost pred očmi;
Sej clo brezbožnega sercé se gane,
Če večnost le ga malo poskerbi.

3.
Leží človeška glava tam strohnela,
Oh, kaj je bila nekda, — kaj je zdaj! —
Jednaka tudi tebe bo zadela
Mladenič ljubi, zгода nekada.

J. Leban.

Govor prevzvišenega gosp. kneza in škofa dr. Valentina Viery-ja

pri občnem zboru katoliškega konšt. narodnega društva
v Celovci 18. grudna 1870.

Spolnovaje željo, ki mi je izrečena ravnokar po neumorno delavnem predsedniku Vašega društva, pozdravljam častite nazoče ude, predrage svoje ovčice. S tim se znebim dolga, ki ga nosim že leto in dan. Ko ste se bili zbrali na večer, preden sem odšel v Rim, vstanovit to društvo, razodeli ste mi bili željo, naj bi bil prišel tudi jaz zraven, da bi pospeševal namenjeno delo. Tej želji nisem bil vstregel, nekaj, ker so mi jemali čas in misli obilni opravi s pripravljanjem za odhod, še bolj pa ravno v korist društva ne. Nisem namreč mogel ubraniti se skerbi — in to ne brez razloga — kaj ko bi se utegnulo komu dozdevati, češ, da je vstanovil društvo škofov vpliv, in pa prostovoljen sklep. Zategadel se mi je zdelo potrebno ogibati se vsega, kar bi utegnulo roditi in vterjevati take misli. Zdaj pa, ko priča celo leto o Vaši prosti volji in moči, rad vstrežem Vaši želji ter serčno pozdravljam pervikrat Vaše društvo.

Toda moje besede naj ne bodo le goli pozdrav, ampak dobrohotna spodbuja, da bi Vi pogumno, stano vitno in darežljivo izvrševali svojo nalogo. Hočem torej odkrito razodeti svoje misli o tej nalogi, kak o naj bi namreč bile Vaše in druge enake društva krepke in rodovitne v svojem delovanju. Da bodem prav umljiv, govoril bodem v priliki, ki nam je ravno ta čas vsim pred očmi. Prihodnji teden imenujemo teden „božjih drevc,“ (božičnih drevesic) in kakor „božično drevce,“ le še lepše in bogateje z darovi, si mislim jaz tako društvo, ako se dobro zaveda svoje naloge in jo izvršuje.

Kdor je star 30 do 40 lét, ta vé, da se je še le naj noveji čas pri nas vdomačila navada z „božjimi drevci“, in kdor otroke ljubi, se ž njimi vred raduje pri „božjem drevci;“ kdor vé ceniti pravi, globeji pomen tacih družinskih veselic, ali bi mogel taki želeti, da bi se zaterla ta ravnokar vdomačena navada? Nekako tako je tudi s katoliško-političnimi društvi — naj že se imenujejo tu tako, drugej drugač —, tudi ta društva so nekaj novega; nastale so djal bi kar mahoma čez noč, kakor planinske cvetice, ki pomladi za kopnečim snegom jemljejo prostor. To kaže, da jih čas potrebuje. Katoliško čutstvo se je prebudilo iz zimskega spanja, ne dá se zadušiti, temuč pritiskano naznanuje moč in življenje. Vesoljni svet obsegajoče društvo sv. cerkve postavlja stranska društva nasproti silam, ki zedinjene pritiskajo na njo, in čim bolj se vgovarja: „verstvo je le za duhovstvo,“ tim odločneje odgovarjajo svetna društva: „verstvo je za vsacega, kdor pošteno misli o človeštvu.“ Za to bode cerkev pozdravljala taka društva kot času primerne, kjer koli in dokler bode taki boj. V ta namen pa treba, da so enaka „božjim drevcem,“ vendar brez njihovih pomanjkljivosti.

Mislimo si za „božje drevce“ odloženo semrečico, ki je ravno prinesena iz gojzda — kviško razsteči veršiček, njegove razširjene vejice, prijazno zeleno barvo sredi mrazne zime. Toda nekaj mu manjka, ločeno je

od svojih korenin; da bi druge razveselilo, zgubilo je svoje življenje, — mozeg življenja, njegove šivančice zvenejo, usahnejo, odpadejo, in ko je zadostilo svoji nalogi, verže se strani. To drevce nam kaže podobo, kakošno bodi, in kakošno ne bodi društvo. Hiti naj na kviško, pod njegovim vejevjem naj jih ima prostor veliko, v njegovi senci naj se jih senči mnogo, okó naj krepčá z upanjem, toda nima biti ločena od korenine, da bi usahnilo, temveč naj bode kakor drevo, ki se terdno derži korenin. In ta korenina — ime in namen društveni nam jo razodeva — je načelo: „Dajte Bogu, kar je Božjega, in cesarju, kar je cesarjevega.“ Vnetim katoličanom se pogosto očita: „vi ne morete biti dobri državljani, svoje oči in svoje serce obračate v ptujega vladarja, v Rim, namesto v svojega gospoda in cesarja.“ Nočemo vreči nazaj kamna, kterege mečejo nasprotniki lahkomišljeno v naš vert, tudi ne kazati na neko teženje in hlepenje po ptujih vladarjih, ki se dandanes kaže precej pogosto; — na nekaj moramo vendar opomniti v svetilo tem, ki hočejo biti lučnjaki. Brez kraljestva je sedaj tisti zunanji vladar, kterege se zvesto derže goreči katoličanje. Kakor je nekda vzel na kervavi način kralj Ahab Nabotu vinograd, kterege mu ni hotel prepustiti, ker ga je bil podedoval po svojem očetu, tako je ugrabil temu vladarju svetno kraljestvo drug Ahab na prigon neke Izabele, ki pa bode kmalo zapovedovala Ahabu. In glejte, še bolj gore serca za starčka sedaj, ko je oropan. Je mar tedaj zunanji vladar, ali neduhoven oče tisti, kteremu se klanjajo katoličanje, namreč papež? Ali res manjša ljubezen do sv. očeta zvestobo in vdanost do dednega vladarja? Ko bi bilo temu tako, ne bi smela cerkev zaterjevati in kot sveto dolžnost, kot prvi in nepremeljivi temeljni državni zakon oznanjevati nauka kerščanskega: Bodite svojim gosposkam podložni, ne zavoljo kazni, ampak zavoljo vesti; dajte cesarju, kar mu gre. Veliko terdneje poroštvo je načelo: „Vladarska oblast izvira iz Božje milosti,“ kakor pa izpeljava iste iz „ljudske milosti;“ kajti, kar je zavezal Bog, naj ne loči človek; kar je dal človek, misli, da smé vsaki čas tirjati nazaj, zlasti za časa, ko je postalo šega reči: „Jaz se ne čutim več vezanega na sklenjeno pogodbo.“ Bil bi dostojin boj, ko bi se raznoverstne družbe poskušale in kosale v domoljubji; dostikrat vžaljeno serce pravega Avstrijanca bi zaklicalo, in katoliško-političnim društvom ne bi bilo v sramoto geslo: „Vse za Boga, cesarja in domovino.“ (Konec nasl.)

Šiba Božja nad francosko deželo.

Vse vojskine nadloge, ki sedaj enako dušilni môri tlačijo francosko zemljo, so očitna šiba Božja. Da je to res, spoznavamo čedalje bolj — piše neki pruski vojaški duhoven — kolikor bolj se soznanujemo z verškimi, političnimi in družinskimi zadevami na Francoskem. Čim bliže prihajamo Parizu, tim živeje pogrešamo v ljudskem življenju vere; véliki Babilon je okužil s svojim trupom vso okolico. Nedelja se več ne praznuje, zakramenti ne prejemajo, nedeljske pridige ne poslušá več človeško uho, nektele stare žene in lesene klopi, to je vse, kar je pričujočega pri službi Božji.

Prav jedrovito je toraj opomnil mil. škof Meaux-ski: „Boga ne najdemo nikjer več, ne pri vladarstvu, ne v tisku, ne v družini; le v cerkvi ostane še Bog pri nas, tam pa je čisto sam.“ Vojaški pastir šalonskega taborišča mi je pravil, da je v preteklem poletju francoske vojake v neki pridigi takole opomnil: „Ker nočete več sprejemati Zveličarjeve kervi v odpuščenje svojih grehov, bote sami morali prelivati svojo kri.“ Poleg take nejevere in brezbožnosti pa vendar ne smemo prezirati

onega junaštva v veri in kreposti, ki se pokazuje v vojskinem času ter posebno nemškim vojakom koristi. Bolnikom in ranjencem, kakor sem se sam prepričal, bolnišnice in drugi neštivilni pobožni vstavi pridnih usmiljenih sester pripravljajo marljivo in ljubeznjivo postrežbo, kakoršna bi jih težko čakala doma na Nemškem. Če se toraj usmili Bog francoske dežele, da ji pošlje boljše prihodnjost, stori to iz tistih nagibov, zaradi katerih bi bil nekdanj prizanesel Sodomi in Gomori.

Druzega vira sedanje nesreče na Francoskem moramo iskati v dosedanji vladi. Sedaj vidimo žalostne nasledke in notranjo nestanovitnost nekerščanske denarne vlade, ki še kraljuje v mnogih deželah; razkrita nam je v osodi Francoske in njenega vladarja. Vse lažnjivo in breznačajno vedenje Napoleonovo, ki se je potegoval sedaj za Boga, sedaj za satana, se je razodevalo sčasoma nad francoskim narodom ter ga je oslabilo. Pred kakimi desetimi leti mi je djal rajni Kolping: „Zapomnite si! Napoleon III ne bo dosegel tragične osode svojega ujca, v svojih zvijačah bo žalostno poginil.“ Te preroške besede so se spolnile; čudé sem gledal Napoleona, kako se je po bitvi sedanski vjet težavno ril skozi vozove, ki so zapirali cesto iz Floing-a. Zvedel sem, zakaj ni hotel na vojno cesto; bal se je, da ne bi več srečal svojih vojakov. Zarés, žalosten konec, kakor ga je napovedal rajni Kolping!

Francoska ošabnost je tretji rak, ki razjeda to ljudstvo, kremlje o „velikem narodu,“ „vodstvu omike,“ i. dr. se je moralo umakniti železni nogi nemški. Neki francoski župnik, po rodu Nemeč, ki pa že dolgo ima službo na Francoskem, pravi: „Ne verjamete mi, kako zaničujejo Francozje že nekaj lét Nemčijo in Nemce. Sedaj pa pridejo ravno ti, kakor poklicani od osode, da ponižajo francoski napuh. Pa kako! Vedno več glasov se čuje o popolni obupnosti in spačenosti francoske armade, ki bi se neverjetni zdeli, če bi jih Francozje sami ne poterdovali. Pa francoska ošabnost se bo poprijela še zadnje slamnate bilke in tudi ta se mora odstraniti, če hočemo na Francoskem še kedaj bolje imeti.“ — To je res kaj resen nauk, kako naj se vsak narod varuje napuha, ki je prvi poglavitni greh.

Če pa s Francijo res tako daleč pride, je vender še prederzno misliti. Nadaljevanje vojske je sklenjeno z mnogimi drugimi vprašanji in prigodki. Prusi so naj berže marsikaj zadolžili v vojski in doma, govori se tudi o njih ošabnosti; toraj ne more nihče spregledati, kaj bo konec. Serd in togota francoskega naroda silovito vre in utegne Prusom nevarna biti. Velike dajatve, ki oropajo ljudi vsega, tudi naj dražega, da zagotové armadi obstanek, podpihujejo še bolj tleči serd. Neki vradnik blizo Pariza, ki je sam še z nekoliko družimi možmi prenašal do sedaj nadloge, mi je pravil: „Imel sem še pred kratkim šestkrat dvanajstero srajc, sedaj pa imam še tole, v kateri sem; vse so mi vzeli. To pa vam zagotovim, če se Prusi potolčeni zopet vernejo, vstrelim vsacega, kdor se mi približa. Pomenljivo je tudi to, da zastaja zaslužek po večih mestih in delavci v ogromnih tropah pohajajo po cestah. Tvorniški imetniki delajo še nekatere ure po dnevi ter plačujejo v nakaznicah, ker gotovega denarja nimajo. Pa tudi to je pomoček le za malo časa. Naj huje pa bo povišala težave in pomanjkanja v vojaškem življenji merzla zima. Po pravici smem toraj reči, da bodo naše zadeve pri nadaljevanji vojske vedno huje in večega premiselka vredne.“ (Po Volkszt. Balt.)

Velésovo.

I. Kraj in okolica.

Kake pol ure od Cerkljan, na cesti proti Kranju, razprostira se na nekoliko zvišanem kraju na desno roko

vas Trata. Verh vasi na majhnem gričku je cerkev, ktere spomini segajo v starodavne čase; posvečena je sv. Marjeti, pokopališče velesovske fare. Pod cerkevjo od juga proti severju se steza dolina, prav za prav dolinica, ki je dolga kake četert ure in široka kakih sto seznjev. V dnu zapira jo Štefanja gora, verhi ktere se vzdviguje cerkvica, bela ko labud, ter gleda s svojim svitlo bleskečim zvonikom doli v dolino in spet tje po široki planjavi gorenske okrajine. Gora ta, obrašena s smerečjem, borovci in jelovjem, je vsa zelena in kupf s svojo cerkvico na kviško v podobi silno velike senene kopice. Od dna dolinice do cerkvice je zeló uro hodá, prizor od nje pa krasen in mičen. Vzdvigujejo se veličastno zadaj za njo mejni snežniki Kranjske in Koroške: Záplata, Kočnja, Grintovec se zovejo ti velikani. Z njimi v zvezi opasujejo domovino našo mali in veliki Storžec, Kervavec visoko gori nad Cerkljami, v družbi z zgornje-gorenskimi in kamniškimi snežniki ter lepšajo in povzdigujejo v svoji veličastni podobi ne le omenjeno dolinico, temveč vso bližnjo in daljno okolico. Nehoté pride človeku pri takem pogledu na misel, kar je Vodnik na Veršacu pél:

Sklad na skladu se zdviguje

Golih verhov kamni zid,

Večni mojster ukazuje:

Prid zidar se lés učit.

Stopiš pa iz hrastovega gozdiča poleg dolinice na južno-vzhodnji strani na zvišano polje, zagledaš tam gori na zapadu očeta slovenskega gorovja, mogočnega sivolasnega Triglava, ki iz starodavnih časov v sinje nebo sterli, in zapovedovalo proti vzhodu po Slovenskem pogleduje. Tje pogledaj, poje Vodnik:

Tje pogledaj na višave,

Kjer Triglav kipi v nebó,

Štej snežnikov goličave,

Kar dozrè nardaljš okó.

Lepi pogled na zunaj pa tudi v dolinici ni žaljen. Hriba, ko dolinico obrobujeta, se hitro nižata in blizo okrajne ceste zgubita v planem. Planota po dolini je skozi in skozi lep, velik travnik, kdaj samostansk in pozneje grajšinsk, zdaj pa razdeljen med mnogo gospodarjev. V znožju Štefanje gore na severni strani, ali konec doline razteguje se vas, Adergas imenovana, z obilnim sadnim drevjem tako, da na spomlad, ko je vse zeleno in v cvetju, se skor da hiše ne vidijo. Sploh, kraj je prijeten in lep, okolica zunanja pa krasna in veličastna, in gorenske strani s njenimi snežniki ni zastonj hvalil angleški prirodoznanec „Davis.“ V knjigi, ktero je na svitlo dal, ko je pred več ko 30 leti na deržavne stroške popotoval po Evropi, pravi ta učenjak, da ni lahko lepšega prizora najti mem tega, ki ga človek ima, ako se pri Čekinovem gradu pri Ljubljani proti Snežnikom ozira.

V tem prijetnem kraju tedaj, in v še lepšji okolici, v omenjeni vasi Adergasi, izvira mirno in tiho izpod skale prav na planem na zapadni strani studenec, ki ga čudno prečudno Lebbrand kličejo, na vzhodni strani šumljá pa majhena vodica, ki teče izpod Štefanje gore. Pervi vir ne daje prav čiste, temuč nekako belkasto motno vodo, tudi ni ravno priljubljena pijača, služi pa prav dobro za kuho, za živino in perilo; domači ljudje jo tudi za pijačo rabijo, kdor pa hoče dobre vode, ima se le nekoliko korakov dalje po cesti potruditi in najdel bode dvojin studenec, ki se človeku kaj dobro prileže ter mu žejo prav prijetno ugasi. Druga tej nasprotna in vstric tekoča vodica pa je navadna studenčnica. In tu v sredi med tema dvema vodicama, obdano v polokrogu od adergaških hiš, na prostoru za spoznanje zvišanem, stoji Velesovo, nekdanj sloveč in bogat ženski samostan dominikanaric, ali belih nun, kakor jih je ljud-

stvo navadno imenovalo; zdaj pa golo zidovje brez naj manjših prihodkov, odločeno: razsuti se sčasoma ter razpasti v razvalino. — Pravo znamenje minljivosti.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Za podpisovanja v prid sv. Očetu je ljudstvo močno vneto, kjer je le nekoliko malo podučeno. Eden čast. gg. fajm. z Dolenskega je te dni pisal v Ljubljano: „Dve poli za podpise do sv. Očeta pp. Pija in do ministerstva sem z Dunaja dobil, pa kaj je to? Pervi dan mi je prostora zmanjkalo; če ste pole tudi Vi do dekanij dobili. jih bom dobil...“ (Odg.: V kratkem jih bo razposlala katol. družba.)

Deržavni zakonik ali deželjske postave v slovenskem jeziku daje na svitlo deržavna tiskarnica na Dunaju. Pošlje se ze celo leto 1 gl. 70 kr. (naj ložej s pošno nakaznico, ki ima kolek za 5 kr.) na Dunaj do deržavne tiskarnice (Staatsdruckerei). Naročevanje na take reči bode razodevalo, da želi narod res svoj jezik imeti po vradih in pisarnicah.

Enako je dobro vediti šolske zadeve, tudi zato, da se more ložej razsoditi, kaj je Cerkvi vgodno, kaj ne, in kako bi se dalo pomagati. Od 1. jan. 1871 bo izhajal 3. letnik „des Verordnungsblattes für den Dienstbereich des Ministeriums für Cultus und Unterricht,“ kateri bode obsegal zadevne postave in ukaze, spremembe, naznanila bukev, učnih pomočkov itd. Vradnijam in deržavnim učilstvom velja to, kar je v tem listu, za naznanila (intimacije). Cena za letnik je 2 gl. po pošti. Naročuje se pri: „Expedit des Ministeriums für Cultus und Unterricht.“

Katoliške družbe so dandanašnji tako potrebne, da brez njih se ne bo nič opravilo zoper Cerkvi sovražne kovarstva, združevanja in umazano časništvo. Take družbe kažejo očitno, koliko je še katol. življenja v kaki deželi. In kako se družbe hitro razširjajo, kadar se ta reč čversto poprime, se vidi na Štajarskem. Pred dvema letoma se je v Gradcu bila zbrala prva katoliško-politiška družba, in sedaj ima že 50 podružnic. V avstrijski nadvojvodini ima ljudsko društvo, ki je med tem časom prišlo na nože, že 20.000 udov. Po Koroškem se katoliške društva prav hitro razširjajo. Pri nas na Kransjskem je vzrok, da reč ne gre prav od rók, nekaj blezo ta, da se sploh še prav malo zavemo, koliko so dobro vravnane katoliške družbe vredne in koliko premorejo v prid katoličanstva in narodovskih pravic.

Zastran sv. leta je papeževa okrožnica 11. aprila 1869 naznanovala, da terpi sveto leto neprenehoma, dokler ne bo vesoljni zbor dokončan. Iz vzrokov, ki so v apostoljskem pismu 1. nov. 1870 razloženi, so sv. Oče 20. okt. 1870 iz lastnega nagiba obhajanje vesoljnega zbora za čas ustavili, in nadaljeval se bode o drugem primérnišem času. Zapovedali so pa sv. Oče, da zastran zadobivanja odpustkov ostane vse tako, kakor da bi se vesoljni zbor naprej obhajal, se torej neprenehoma zamorejo dosepati, in sicer tolikrat, kolikorkrat kdo vse predpisane reči opravi.

Cerkveno slovstvo. Handbuch der Pastoral dr. And. Gasser-ja, prof. v Solnogradu. To obširno in koristno delo, ki je zlagoma izhajalo, je tako narastlo, da mu je cena 12 gl. 50 kr. Da bi si ga duhovni in bogoslovci ložej napravili, je bukvar J. Oberer v Solnogradu ceno znižal na 10 gl. za tiste, kateri naravnost do njega ponje pišejo. (Fol. Dioec. Terg.)

Iz Kamnegorice. Čudi se gospod Podratitovski Kamnagoričanom, da nihče do sedaj še ni spregovoril v domačem časniku o slovesnem sprejemu naših zvonov, ki smo jih dobili preteklo jesen iz dunajskega Novomesta... Cerkvenim predstojnikom utegne biti res vstre-

ženo, ako kaj več slišijo o raznih napravah, da vedó v enakih potrebah v prid svojih cerkev in sosesk pravo ložej sadeti.

O slovesnem sprejemu zvonov ni ravno veliko govoriti. Zvonove, v zvonarni že blagoslovljene, so nam s kolodvora s ponarejenimi cveticami okinčane pripeljali; domača duhovščina, spremljana od veselega ljudstva, jim je šla do farne meje naproti; cahejevo nedeljo so naš preč. gosp. dekan imeli v povzdigo te nove naprave slovesno duhovno opravilo, ter so v lepem govoru razložili pomen zvonov in pohvalili Kamnagoričane gledé njih bogočastne radodarnosti, kar se je našim srcem prav prileglo. Ozirajo pa naj se nadaljne té verstice bolj na lastnosti zvonov.

Prav z veseljem bralce zagotavljamo, da z milo prijetnim in veličastno čverstim glasom odmevajo tje čez Savo do sive meje častitljivih snežnikov in vkviško nad višave nebeškega stropa pred sedež Božji. — Ta krepkost v glasu, zlasti pri velikem zvonu, ki tehta malo nad 28 dunajskih centov, se redko kje nahaja. Kako bodo še le brenčali, ko se po besedah gosp. Podratitovskega malo izližejo! So pa tudi ravno tako vgodno in čisto soglasno vbrani. Imeti smo hotli sicer temeljni soglas iz cis, to je glasove: cis, eis, gis. Ali g. Ign. Hilzer je to reč napravil še bolje po svojem, ter nam pošlje v prijetno spreminjo ušesu, da sliši kaj družega, kot navadno drugej, triglas iz vštříčnega d soglasa (akorda) so-stavljeni na podlagi trojinke, to je, glasove: cis. e. g. V versto tekoči zvonovi te glasove še mnogo dopadljivše nam godejo kot se slišijo po glasoviru. Dve mali trojinki ena pri drugi vtisnete soglasju, zlasti pri zvonovih, značaj nekaj ginljivo milega, ki je v sredi med okroglo terdobo in žalostno mehko, kar vtiska sercu čudno zmés veselih in žalostnih čutil, vendar pa tako, da čutila nasprotna v dolgi borbi ne ostanejo, tem več hitro tisto premaga, v katerem se sercé že samo po svojih veselih ali žalostnih okolišinah hoče gibati.

Če zunanjo podobo zvonov ogledamo, najdemo vse vilito brez naj manjše luknjice in spoke, vse bogato in krasotno okinčeno, celo urna kladva zavoljo pomanjkanja gladkega lica morajo vdarjati na arabeske. Krona vse lepote na njih pa so dopadljivo obraženi in lično izdelani jarmi iz vlitaga železa, ki je po nekaj zeleno barvano, nekaj bronsirano. Ti jarmi se smejo imenovati pač napredek v umetnosti sedanjega časa. Kakor lepi, tako so tudi koristni. Železni jarmi niso le v ničemur nepridniši od lesenih, temveč imajo mnogo prednost. Kdo ti ima zadosti suh les, če tudi terdi, da ga ima, ki bi se čez kaj časa nič ne usušil, kar škoduje zvonu v korenini, da se omaja, premakne in na eno stran bije? Železen jarem pa zagotovi stanovitnost perve naprave za ves čas zvonove starosti. In, če se hoče čez kaj lét zvonu dati nov kembeljnov navdár, zamoreta to delo dva navadna tesarja v malo časa s tem doveršiti, da zvon za pol palca vzdigneta, šestero vijakov ali šravbov v jarmu malo odterdita, zvon kolikor je treba, zasučeta in vijake zopet priterdita. Vse drugo ostane na miru. Ročice železnega jarma sežejo globoko doli blizo do srede zvonovega trupa in izidejo se v zobatih kolesih, ki tečejo se vjemaje v zobato železno plošo. Zvon se tako v teku preziblje le čez sredo in se ne meče po celi dolgosti svojega trupa, kakor po stari napravi. — To pa ima zopet dvé posebni koristi. Tek zvona v krilu manj prostora potrebuje, kakor n. pr. palica, če jo blizo pri sredi deržé v roki ziblješ, pri dnu manj široko maha, kakor če jo deržiš pri verhu. Brez te prihranitve prostora bi nikakor ne bili mogli tolike velikosti zvonov v naš ozki zvonik spraviti. Ker se zavoljo daljših jarmovih ročic vsa teža, ki je v jarmu v železnem in zgor-njem delu zvona, nad tečajem nosi, pa tudi ta teža že

sama gnavno moč pospešuje takó, da ena sama roka brez terpljenja zamore gospodovati z našim večjim zvonom, kakor je treba. Res, da stanejo železni jarmi po 10 gl. na cent zvonove teže, tedaj pri 51 centih treh zvonov skupaj na 510 gl.; če se pa pomisli, da se s tem tudi plačajo kembeljni in vse drugo, kar k zvonovom gré, in da je ta naprava enkrat za zmiraj, cena ni prenapeta. Vožnina do Ljubljane dela tudi obilnih tehniških prednost vravnane zvonarne po toliko nižji ceni dajati, da smo železnici vkljub še kakih 400—500 gld. na boljem. Ob kratkem rečeno: gosp. Hilzer je vse skozi umetnik in mož.

Mora se tudi opomniti, da hrastovi stol za te verste zvonove mora biti vse drugač napravljén in vezan, kakor po starem. Izmislili smo ga kar po svojem, in smo pripravljéni vsakteremu z obrisom postreči, kdor bi ga kedaj potreboval. Zveden v tej reči je posebno Jože Jenko od sv. Duha starološke fare, mož, na zunanji videz priprost, ali bistrega uma, da malo takih zvonovskih vravnavev. On nima več na jeziku kot v možganih, kakor se to rado pri nekterih rokodelcih nahaja; zato je pa tudi mogel že v več krajih za drugimi mojstri zvonove vravnovati. Pri nas pa je prestal novo šolo in si nabral skušenj za Hilzerjeve zvonove dovelj, da, kdor ga vzame v delo, ne potrebuje obrisa, temuč smé brez skerbi vse njemu prepustiti. Kdor bi želel tega delavca, se utegne obrniti do preč. gosp. dekana starološkega, ali do župnika kamnagoriškega.

Gosp. Podratitovski tudi svetuje, da bi se pred čelom naše farne cerkve nad grobom rajnega g. dr. Toman-a sozidala lopi enaka kapela in delo umetnemu mojstru se izročilo. Mislimo, da gotovo umetni gospod dopisnik čela naše cerkve in prostora pred njo ni dobro pogledal in te reči ni dosti prevdaril. Naj bodo že lope pred visokimi cerkvami, zlasti pa kjer drugač biti ne more, kot da je vhod v cerkev pod zvonikom, tako, da že zvonik sam lopo dela; ali pred malo cerkvico, kakor je naša, in na tem tesnem pokopališnem prostoru lopo postaviti, ji s tem naj manj tretjino oken in lični z arhitektoničnimi izdelki olepotičeni obraz zakriti, gotovo ne kaže. Stavijo naj se slavnim možem na pokopališih lepi marmorni spominki, ki njih zasluge svetu oznanjujejo in lepoto kraja povzdigujejo. Slišimo, da je za našega slavnega domoljuba tudi že kaj takega v namenu ali celo v delu. Manjka pa nam še družega bolj potrebnega, kot lope. Zakristija naša je mokrotna, tesna klet, v kateri nam plesni obleka; streha na cerkvi rahla; božji grob silo reven, véliko bandero je luknjato; farovž je postal že pohabljen, raztergan starček, ki pravi, zderžite me, da ne padem. Prav véliko so storili duhovni pastirji z bolj revnim ljudstvom v malo letih in brez pomoči postavne konkurencije; pa potrebe se zmiraj kažejo in moramo zastran njih še tožiti, kakor je pruski kralj svoji soprogi pisal od francoskih brambovcv: „zmiraj bežijo, pa jih je še zmiraj dovelj.“

Z Gorenskega. (Misli v prevdank in poterjenje gg. dušnim pastirjem B. bratovšine, C. stanovitnost poboljšanja v misijonu. *) Če opazujemo in premišljujemo vsakdanje življenje ljudi, nahajamo menda povsod splošno to resnico: Prav redki so ljudje, kateri so tako sami-svoji in močnodušni, da se sami vodijo in svoje življenje po notranjem svojem prepričanju ravnaajo, ne mené se za jezike, navade, šege in zglede onih, s katerimi v družini in zavezi živé. Navadno živé ljudje bolj po šegah in zgledih svoje tovaršije kakor pa po svojem prepričanju in glasu vesti; zgled namreč kakor dereča povodenj vse za saboj vleče. Te resnice menda ni treba dalje razlagati in dokazovati, ker jo poterjuje in spri-

čuje skušnja; dostikrat jo vsak sam živo v sercu občuti. To nagnjenje človeškega serca k posnemanju zgledov in življenja drugih ljudi, zlasti družine in tovaršije, je prav dober pomoček za keršansko življenje takrat, kadar je družina dobra in keršanska, ker večidel vsi, ki med njo živé, ostanejo dobri in keršanski, le redki jo zakermijo v dobri tovaršiji na stranska huda pota, kadar jih posebno hudo nagnjenje ali pa kak zunanji tovarš in prijatelj zapelje. Tako keršansko življenje, po dobri družini gojeno in ohranjeno, je bilo po Slovenskem še sploh pred kakima dvema rodoma, ko ljudstvo še ni nikakor toliko poduka dobivalo kakor dandašnje dni, pa je bilo vendar tako verno, tako polno kerš. duha v mislih in djanju, da ga zdaj po vsi pravici zanj zavidamo. Takrat je imelo slovensko ljudstvo čez dobra in huda dela splošno pa ostro sodbo: vse dobro in lepo so očitno hvalili in povzdigovali ter s tim v nemali k gorečnosti in stanovitosti v dobrem; greh pa so černili, zaničevali in pregánjali prav tako, kakor naj hujsa reč na svetu res zasluži, da so s takim ravnanjem nerodnosti in hudobije odvrčevali ali vsaj zmanjševali. Takrat niso grehu černe, ogléne polti belili in lepšali z raznimi izgovori zavolj človeške slabosti, kakor so današnje dni pri posvetnjakih in zapeljivcih sploh navadni. Gorjé takrat očitnim grešnikom in grešnicam! Kakor Kajn so bili zaznamovani z madežem svoje pregrehe pred vso vasjo, celó pred vso faro in še po bližnji okolici, da so se jih pošteni ljudje kar bali in nekako plaho ogibali. Tako ostro obsojenje greha, pa še nekako ogibanje očitnih grešnikov in grešnic je morda več duš na poti poštenosti in kerš. življenje ohranilo, kakor pridige in svarila; navadne in vsakdanje ljudi namreč véliko bolj poprijema in vnema čast, dobro ime in veljava, pa tudi strah pred sramoto in zaničevanjem, kakor same besede in žuganja. Kaj pa je pomoglo in vzderževalo takrat med ljudstvom toliko dobrega duha? Menda se ne motim, ako te zasluge zravno drugih okolišin posebno takrat sploh navadnim očitnim bratovšinam pripisujem. Takrat je imela skor vsaka véča fara z Rima poterjeno svojo bratovščino, v katero je bila zapisana skor vsa fara od grajšinske gospode do zadnjega hlapca in pastirja. Vse té bratovščine so bile očitne, slovesno vpeljane, od dušnih pastirjev skerbno vojene; imele so odločene praznike za pridige, procesije, in prejemanje sv. zakramentov, ter so bile v tako véliki časti, da je bilo farmanu sramota, ako ni bil njen ud. Sprejeti in vpisani udje so mogli pošteno keršansko živeti, sicer bi bili očitno zbrisani in od bratovšine ločeni. Take bratovščine so delale ostro sodbo čez vsako pregrešenje, hvalile pa so vsako pošteno djanje ter so s tim branile in varovale kerš. življenje v fari. To brambo poštenosti, ta jez zoper povodenj pregreh in hudobij je skušal satan predreti. Po svojih pomagačih (takratnih liberaluhih v drugi obleki in po drugačnem imenu) je preslepil vladu pod raznimi pretvezami, da je svojevoljno in brez vse pravice kar mahoma prepovedala in odpravila vse take bratovščine. Do leta 1780—85 se še nahajajo zapisniki novih udov, potem tudi dobri po bratovšinah ohranjeni duh kerš. življenja, pobožnosti in gorečnosti za božje reči; začela pa se je ravno po nagnjenju za posnemanje zgledov strašno širiti mlačnost in zanikernost v dobrem, ker takih zgledov se je zlasti pri omikancih in učenjakih dovolj nahajalo. Greh popred toliko černjen, zaničevan in preganjan, se je zdaj jel izgovarjati in zagovarjati, njegova hudobija zmanjševati, postal je nekako splošen in ne nenavaden; da, cló pobožnost se je jela zasmehovati in poštenost zaničevati.

Novější čas so bratovščine sicer oživele ter se prav obilno pomnožile, vendar sadú njihovega med množico ni toliko čutiti, kakor prejšnje čase. Od kod to? Ali

*) Glej št. 50, str. 403.

ne od tod, ker so današnje bratovšine skor vse privatne, bolj osebne in prikrite, redko kje očitno vpeljane ali celo od dušnih pastirjev očitno in skerbno vojene?

Dans imajo bratovšine velik del ta namen, da se za kako potrebo moli ter po moči tudi kaj podaruje; namen za boljšanje življenja pa se po moji misli premalo povdarja in priporoča. Res se ta namen v vsaki bratovšini lahko tirja od udov, ker vse drugo brez tega malo pomaga; ali očitno se zamore to goditi samo v očitno vpeljanih, ki imajo v letu tudi kake pridige in društvene shode ali zборе. V privatnih in osebnih bratovšinah, ki so zdaj naj bolj navadne, moli vsak ud svoje molitve, daje o določenem času svoje darove, posebnega poboljšanja pa navadno ni čutiti pri njih. Za take društva množica sploh malo malo vé, poprije-majo se jih bolj pobožne duše, in zato med ljudstvom sploh ne morejo toliko sadu roditi. Pa ravno množico, ljudstvo sploh, je treba predramiti iz smertnega spanja; ravno množici je treba danes oči odpreti in ji kazati strašno nevarnost za zveličanje, ravno množico sploh je treba rešiti grozečega pogina. Tu ima dušni pastir veliko veliko dolžnost, da poskuša vse pomočke, kako bi zveličal sebi izročeno čedo in rešil svojo lastno dušo.

Za poboljšanje fare so se očitno vpeljane pa skerbno vrnjavane bratovšine prav dobre in pripravne skazale, samo počasne so za nas, ki smo vajeni vse hitro dose-gati in dobivati, kar potrebujemo, želimo in zahtevamo. Pa saj imamo za hitro prerorenje fare, za poboljšanje ljudi v kratkem času prav dober in po mnogih skušnjah poterjen pomoček — v misijonih.

(Konec tega oddelka prihod.)

Zahvala. Za pogorelec v št. Rupertu je tudi „Dan.“ darove nabirala in nam poslala lepi znesek 122 gl. 85 kr. V. č. gg. duhovni pastirji 33 fará so pa nabrane da-rove neposredno pošiljali, nekatere fare so jih tudi preč. ljublj. škofijstvu oddale. „Danici“ in Vam, v. č. gg. duhovni bratje! kakor tudi Vašim faranom priserčna za-hvala in tisučeri: Bog plati!

V št. Rupertu, 30. grud. 1870.

A. Košir.

Iz nemškega Gradca. (Konec.) Celu uro je po-tem slavni grof Leon Thun jasno razkladal naše ver-ske in državljanske dolžnosti. Boj zoper cerkev, je rekel, je zbudil katoliško zavést. Se se ni ljudstvo tako krepko in povsod potegovalo za svojo vero, kakor zdaj. Po vseh kat. deželah se glasé protesti. Pa besede veter odnese, ako za njimi ni moči, ki jih podpira. Moč naša pa je terdna vera. Ta se je poskusila med cerkvenim zborom in posebno zastran nezmotljivosti papeževe. Omahovali so celo učeni možje, med njimi taki, ktere je do zdaj vsak katoličan le s spoštovanjem in ponosom izrekoval. Pa ko katoličani zdaj vsi vemo, kaj je naša dolžnost potem, ko je cerkveni zbor govoril zadnjo be-sedo v tej reči. Dalje pojasnuje očitno in djansko spoznavanje vere in molitev. Kaj bi pomagalo, ako se tukaj obilno zberemo, če so pa cerkve prazne? —

Lepo primérja današnje stisko sv. Očeta z jetni-štvom Pija VII pod pervim Napoleonom. Takrat so celo nekatoliške vlade potegoval se za njegovo pravico, n. pr. Ruska in Angleška. Ljudstvo pa je komaj vedilo, kaj se s papežem godi. Tam sicer, kamor so ravno pa-peža tirali, so jim verni skazovali svojo ljubezen in vda-nost, po družih deželah pa je bilo vse zaspano. Zdaj pa, ko vlade roke križem deržé, ali celo papežu njih nadloge privošijo, se kaže moč in zavest vernega ljudstva.

Pa ne le za vero, ampak za pravico sploh, tudi v politiki, se nam je treba vojskovati. Keršanstvo in pravica ste si v tako tenki zvezi, da kdor eno brani, tudi drugemu koristi. Deržave, posebno avstrijska, so zrastle na podlagi pravice. To podlago z vso močjo bra-

nimo in podajmo roko vsem podložnim Avstrije, katerim je pravica več, kakor pa ktera koli večina kacega zbora. Naj imajo drugo stališče, ko mi; vender, ako je njih končni namen, namreč pravica, enak našemu, de-lajmo z njimi v soglasji. Na primér: Če se več prijat-lov zmení, da se hočejo na verhu visokega hriba sniti, je mogoče, da gori lazijo od različnih strani in po nasprotnih potih, vender na zadnje proti verhu skupaj pridejo.

Pravico braniti naj bo tedaj glasilka katol. stranke v Avstriji. Torej je treba tudi pravice braniti vsaki narodnosti. Različnost narodov je Božja naredba.*) Se vé, da ne smé narodnost biti malik, da bi ga kdo na kolenih molil; pa kako napčno je, ako kdo to dru-gim priporoča, pa v ravno tem hipu le svojo narod-nost hoče čez vse povzdigniti, vsem drugim pa pravice kratiti. Tukaj naj veljá in naj se spolnuje v djanji zlati izrek keršanstva: „Kar hočeš, da bi se tebi ne godilo, tudi ti drugim ne delaj!“

Iz Goriškega. „Zg. Danica“ rada priporoča čas-nike, spise in knjige, ki nrvnost ljudsko pospešujejo, naj bodo spisani v katerem koli jeziku. Naj omeni svoj-im častitim čitateljem tudi naslednjo brošuro italijansko: „Della infallibilità del Romano Pontefice, riflessioni di un sacerdote del Friuli Aquilejese. Gorizia 1870, tip. Seitz.“ To knjižico (v 8° str. 50) spisal je v. č. o. Felice Bennati, župnik v Villi Vicentini. Ta na nrvno-znanstvenem polju marljivi gospod je že marsiktero knjižico na svitlo spravil. Zavoljo ene, v kateri zagovarja katoličanstvo zoper protestanstvo, je celo od samega sv. Sedeža rimskega dobil pohvalno pismo. Koliko veljave ima pa njegova omenjena knji-žica: „o nezmotljivosti papeža“ priča nam umerli list teržaški: „Speranza“, ki je svojemu dolzemu spisu: „l' Infallibilità“ vzel za podlago ravno omenjeno brošuro, ktere tvarino skoz in skoz z vsim spoštovanjem in po-hvalo prav obilno citira. Benečijski list: „Il Veneto Cattolico“ (Nr. 197, 1870) posebno hvali to delce in piše med drugim: Esso (l' opuscolo) convince di con-tradizione i padri del protestantesimo monstrando, come prima del loro traviamiento riconscessero l' autorità del Papa infallibile salva e nobilita, non già distrugge o av-vilisce la ragione umana, e reca vera salvezza alla pre-sente società corrotta nella superbia della ragione in-dividuale itd.

Naj bo toraj tudi Slovencem priporočena, kateri umejo italijanski jezik.

*) Primeri Döllinger Kirche u. Kirchen, Papstthum und Kirchen-staat, S. 19: Gewiss sind die Nationalitäten nicht Erzeugnisse des Zufalles... Vielmehr hat in dem grossen Weltplan der göttl. Vorsehung jedes Volk eine eigene Aufgabe zu lösen, eine Mis-sion zu erfüllen... jedes Volk ist ein organisch verbundenes Glied am grossen Leibe der Menschheit... Jede Nationalität hat ein ursprüngliches Recht, sich innerhalb leicht erkennbarer Schranken, ohne Beeinträchtigung anderer gleichberechtigten, gel-tend zu machen und frei sich zu entfalten. Die Unterdrückung einer Nation überhaupt oder in ihren einzelnen natürlichen und legitimen Lebensäusserungen ist ein Frevel gegen eine von Gott gewollte Ordnung, der früher oder später sich rächt. (S. 20.)

Höher jedoch steht die Kirche Christi. Es ist der Wille Christi, dass sie jeder Volksthümlichkeit gerecht werde. S. 21: Sie ver-mag jede Nation zu erziehen, ohne ihrer Natur Gewalt anzuthun... Sie überwindet sie, indem sie die Auswüchse des Volkscharakters bekämpft, die Verwilderung der nationalen Züge abwehrt. Sie ist, wie das Haus des Vaters, worin es viele Wohnungen gibt...

Ako se torej očita: „Bog je zavolj greha jezike zmešal, na-rodnost je nasledek greha,“ odgovorim: Tudi obleka je nasledek greha. Pred grehom je ni bilo treba, ker je bil člo-vek nedolžen in v raji. Vender se smeš braniti, ako ti hoče kdo obleko vzeti, češ, da je nasledek greha. Ravno to veljá o na-rodnosti. Pis. (In zakaj zatirajo nasprotniki našo narodnost? Ali ne zato, da bi svojo lastno zidali na našo zemljo in na naše razvaline. Vr.)

V Terstu so bili 17. grud. u. l. naslednji gg. bogoslovci za mašnike posvečeni: Jak. Apollonio, Jan. Bersenda, Jož. Križman, Juri Pitako, Jan. Venchiaruti, Dominik Vidali.

Opomin.

Kdor hoče ostati ud Mohorjeve družbe ali v novo pristopiti za 1871. l., naj se podviza, da letnino odrajta o pravem času, to je, saj do konca meseca marta 1871.

A. Lésar,
predstojnik za ljublj. dekanijo.

Razgled po svetu.

Dunajska „Presse“ je 20. dec. tako cvilila in tarnala zavoljo popotvanja svitlega cesarja v Meran na Tirolsko, kakor da bi se imelo judom trideset sinagog podreti. Stara jeza in nevošljivost se je tresla, da utegnejo verli Tirolci agitirati v prid konkordata, papeža, verske edinosti, pa zoper vstavne, verske postave itd. Dokler bodo judje tako prešerno in širokoustno smeli pisati zoper nezmerno večino avstrijskih državljanov, ne more biti ne mirú in ne sreče. Naravnost nesramno je, kako Presse hoče vladarja na Tirolskem imeti pod nekako stražo (tako v zadregi s časom in opravili, da bi ne utegnil liberalcem nevšečnih osób sprejemati), da bi s svojim ljudstvom še govoriti ne mogel. Tem ljudém bi bilo naj ljubše, ko bi mogli cesarja v kako sinagogo zapreti, da bi nikoli ne prišel med svoje katoliške brate, in ko bi bilo mogoče, da bi tudi nikoli resnice ne slišal.

K sreči strah judov in liberalcev ni bil čisto prazen. Cesar je verlim Tirolcem njih terpljenje olajšal saj v eni reči: poterdil jim je pred 2 letoma v njih deželnem zboru sklenjeno brambovsko postavo, da namreč njih deželno strelstvo le takrat gre iz dežele, kadar deželni zbor to sklene. Kako so nad tim nevošljivi mavtarski listi zacvilili, to je kaj posebnega. Ljudje, kateri želé Avstrijo razdjeti, ali ki saj katoličanom in Slovenom nič ne privošijo, nobena reč ni bolj zoperna, kakor če se kak narod zadovoljin stori s tim, da se mu pravica zgodi. Se vé, takrat so se liberaluhi vse bolje počutili, ko je poglavar Lasser tirolske žene dajal v ječe zapirati, ker so v skerbi za vero svojih nedolžnih otročičev zoper brezverske šole agitirale ter otroke iz njih vodile. Pravica mora po vsem cesarstvu in do vsih narodov obveljati, če ima res cesarstvo srečno biti: „Justitia regnorum fundamentum!“

V Meran-u na Tirolskem hodi vsak dan svitli cesar med svojim zvestim katoliškim ljudstvom z nadvojvodinjo hčerjo brez kacega spremljavstva. Zvesti katoliški Tirolci le samo še od cesarja pričakujejo pomoči za sv. Očeta, odpravo verskih in šolskih postav, popravo vstave, vstanovitev federalizma, ki je edini zmožen blagor v Avstriji poverniti. (Vaterld.) Trienski in briksenški škof sta že bila pri Njih veličanstvu. Vidi se tedaj, da nevošljivi liberalni listi niso nič opravili, ki bi v svoji prederznosti radi ljudstvo in narod ločili od vladarja.

V Florencu so poslanci tujih vlád laško vlado menda odgovorno storili za vsako nadaljno žaljenje papeža in njegovega okrožja. Vpitje katoličanov ima moč, to je očitno; če bode pa to precej pomagalo pri prešerni in togotni najeti derhali, je prašanje.

Rimsko. Pij IX ima na vse strani veliko prednost pred drugimi papeži; došla pa ga je še ta posebna milost, da bode kmalo dosegel leta apostoljskega pervaka sv. Petra, ki je vladal cerkev pét in dvajset let, dva mesca in sedem dni. Že je prekosil Pija VII, ki je bil papež tri in dvajset lét, pet mescev in šest dni; vidil je tudi že leta Silvestra I in Hadrijana I, ki sta vladala vsak blizo 24 lét; 31. grud. preteklega leta

ravno je doživel dni Pija VI, kterege papeštvo je bilo doslej razun Petrovega naj dalje, namreč štiri in dvajset lét, osem mescev in štirinajst dni. Če Pij IX doživi 21. rožnika 1871 pet in dvajseto obletnico izvolitve za papeža, doseže med 256 papeži sam Petrove leta.

Tudi druge veličanske dogodbe in dela, prepletene z veseljem in žalostjo, delajo vlado Pija IX častljivo in imenitno pred vsimi drugimi papeži. Če prejme toraj to milost od Boga, da izpolni petindvajsetletnico, je odmenila družba katoliške laške mladine, ktere vodstvo je v Bolonji, napraviti za 21. rožnika 1871 velikansk razglas, enacega razglasu 11. mal. travna 1869 za zlato mašo Pija IX. Že 28. sušca 1870 je razglasilo to vodstvo poziv katoliški mladini evropejski, ki jo spodbuja, da naj se strinjajo ter razveseljujejo z vsakterim katoliškim skazovanjem serce svojega očeta. Naj se le množé britkosti in terpljenja sv. Očeta, — to je znamnje, da velik je papež Pij IX, in društva verlih mladenčev se s tim ne ostrašijo. Tudi sv. Peter je veliko terpel, in pošteni katoliški verniki zaupajo, da dodeli Bog Piju IX tudi to milost, da vidi konec svojega življenja še z mago pravice.

Opazovali bodemo, kaj bodo italijanski katoliški listi naznanaovali o družbi verlih katoliških mladenčev, ki ima svoje središe v Bolonji, in naznanaovali bomo to tudi slovenskim mladenčem, ki so po večini goreče vneti za vero in sv. Očeta in bodo s tim še bolj, ker bodo vidili, kako sredi laškega tolovajstva gori v naj plemenitših sercih sveti ogenj za vse, kar je lepo, blago, velikodušno.

Štrasburg in njegov „Münster.“ Več stoletji je slovelo to staro mesto, ne samo zarad prijetne lege ob reki Renu, marveč zavoljo svoje krasne stoljne cerkve, ktera se v svojem veličastji in lepoti meri lahko z vsakim svetiščem. Pa vojska, ta požrešna zvér, ne podira le kože bornega kmetovalca, ter ga pahne objokanega iz njegovega dosedanega domovja, ona tudi ne prizanese visokim dvorom; z mogočnim gromenjem napovedovaje povsod razdertje skruni naj umetniše dela, ktere je kedaj doveršila človeška roka; tako je tudi s štrasburškim „Münstrom.“ Pruske bombe so veršale v mesto, marsiktera je padla na krasno cerkev, pa pri vsakem poku se je stresnilo pobožno serce za to svetišče. Pa ne samo ta nezgoda je zadela prebivalce po dolgi oblegi, še mnogo drugih nadlog jim je prizadela kruta vojska. Poglejmo, kaj pripovedujejo o razdjanji. Freiburški cerkvení list pravi: „Zanesljive osebe, ki so bile med oblego v Štrasburgu, naznanujeje skoro neverjetne novice o velikem pomanjkanji, neštevilnih nadlogah, ktere stiskajo vedno bolj nesrečno mesto, o nezmerni zgubi, ktere številke so nam še do sedaj neznane. Le prebivalcev je požerla vojska 2 do 3 tisuč. Kakor senca se plazi sem ter tje ostalo, posebno srednje in nižje ljudstvo; dolgo bivanje po mokrotnih kletih, razne druge pomanjkanja so jim vzrok dolge bolezni; preslabotni si ne morejo več prisluziti potrebnega živeža. Kamorkoli se ozre oko, srečuje po mnogih trudih le upadene, blede lica. Edina lučica v mračni sliki prenesrečne oblege, zavetje terpečemu ljudstvu, je bila nikdar ne mirujoča darežljivost in usmiljenje mil. škofa Räs-a; vsakemu revežu brez razločka vere in stanú je delil blagi pastir tolažbo in podporo; le pomanjkanje potrebnih pripomočkov ga je moglo ustaviti v njegovem prizadevanji.

Naj povemo zdaj še posebej nekoliko o strasburški preslavni stolnici.

Strasburški münster (preslavno stolnico), kateri je v sedanji vojski terpel veliko škodo, je škof Werne pričel zidati l. 1015, dokončan je bil l. 1363. Stolp je po nekaj delo slovečega nemškega umelca Ervina iz Steinbach-a, kateri ga je l. 1275 pričel zidati; po njegovi smerti

je delo vodil njegov sin Janez, in hči Sabina ga je z rezbarskimi deli lepšala. Z milodari in podporo iz vsega sveta se je to svetišče zidalo iz samih rezanih štirjaskih kamnov. Na lepem koru so bile l. 1714 1716 postavljene orglje s 40 spremeni in 2242 pišalmi, katerih naj veči cinasta tehtja 341 liber, je 28 čevljev dolga in derži 14 véder. Ta velika cerkev je imela nekdanj 16 velikih zvonov, iz katerih so bili pa ob času francoske vojske kanone vlili; naj veči teh zvonov je imel 420 st. tov. Tako imenovani novi stolp (turn), 438 pariških čevljev visok, je za egiptovsko Keopsovo piramido naj više delo človeških rok, — 30 čevljev je piramida še višji; za njim je naj višji kupla sv. Petra v Rimu. — Velika umetnost je tudi ondotna ura. V veliki, cent težki krogli je solnce, mesec in zvezde, ktere zmiraj v 24 urah vsakdanji tek dokončajo. Ob enem z njimi se verti krog, ki v letu ali v 365 dneh itd. svoj tečaj dokonča in ob enem tedne in vsak dan v letu naznanjuje. Nedelje in prazniki so zaznamnjani z zlatimi čerkami. Tudi ték 7 takrat znanih planetov in 12 nébesnih znamenj se vidi. Četerti ure kažejo 4 človeške starosti, prvo čertert deček, 2. mladeneč, tretjo mož, 4. starček. Naredil je to uro sloveči profesor številstva Konrad Dasypodius.

Razne novice. Viktor Emanuel je prišel zadnji dan starega leta v Rim, prvi dan novega leta jo je že potegnil. Blezo mu huda vest ne dá pokoja v Rimu. — V Madridu je 30. grud. umerl puntarski minister Prim, ranjen od neznanih nasprotnikov. Ravno tisti dan je na Španjsko stopil novi španjski kralj, tujic Amadeo, Viktor Emanuelov sin, kteremu je Prim pridobil španjsko krono. S kakošno vestjo in sercem si jo bo pač na glavo djal? — Iz Nemškega zopet gre na Francosko toliko moštva in robe, da železnice za več časa ne morejo nič drugega sprejemati. So pa že tudi na Nemškem tako siti francoske vojske, da vse želi mirú in mislijo, da so Prusi voljni za nižji ceno mir dovoliti, kakor pa nekatere tedne poprej.

Z bojišča. General Faidherbe je po 12urnem boju Pruse pod Manteufelnom pri Bapaume-u 3. t. m. popolnoma premagal in razkropil.

Iz Ljubljane. Ljubljanska verfassungsfest, pravi Tagblatt, se je razmotala v velikansko manifestacijo na Kranjskem. — Clovek bi mislil, kdo vé kaj bo priveršalo iz tega potresa, in lejte: pritekale so, kakor Rimljan pravi, med drugim, nekatere kosmate miške netesanih govorov in liberalnih béblic v slavo preblazene verfassunge. Se vé, da vseh to ne tiče.

Na Dunaju, kakor naznanujejo, kaj pa, da ni bilo tako „velikanskih manifestacij,“ ker blezo ne vidijo v „verfassungi“ tistih nezmérnih blagrov, kakor „glaževnata“ kóčica nekterih Ljubljančanov. „Dunaj 21. grud. vstavo obhaja — molčeče,“ pravi „Volksblatt.“ Nihče ne misli na to, da je danes pred kacimi leti se zaznala nova doba blagra; kamor se ozremo, vidimo reznih obrazov, slišimo zdihljejev in klétev. Nobena glasbina banda ne gre skoz mesto; . . . zvonovi stolnični molče; ako Giskra, Herbst, Hasner, Sturm hočejo preslavljanj (ovacij), morajo naročiti take reči pri dobrih prijatlih za dober denar.

Blagor tedaj tropici ljubljanskih vstavoljubov, ki je zmožna dunajske mnogoštevilne „verfassungstreuerje“ tako silovito prekositi z „velikansko manifestacijo na Kranjskem!“

Pa v čem se je vender skazovala ta „velikanska manifestacija?“ Ako bereš govore, ki so se o tej priliki slišali, boš naletel vmés na pošastno krehanje zoper namestnika Kristusovega in tiste, ki je naš Bog in Zveličar rekel: „Kdor vas zaničuje, zaničuje Mene, zaničuje Njega, kateri je Mene poslal;“ našel boš tudi zasramovanje zoper narodove pervake itd.

„Entthronung Gottes durch den röm. Bischof“, — „Kühne Träume der fanatischen Concilsarrangeure“; — „Sklavendienst der dunklen Massen,“ — „Pantoffel des Nachfolgers der Apostel“, — „zugereiste Halbtürken“ (južni Slovenci v Ljubljani) in enake liberalne krasote ti v govorih v oči švigajo. Kdor bi ne vidil pred imeni govornikov čerk „Dr.“, bi ložej mislil, da so zadevni gospodje kaki golijati iz kozje deže ele, kakor pa možje, ki imajo o vsaki priliki polne usta „humanizma“ in „civilizacije.“ Prašanja, ki je na koncilu sklenjeno, menda ne eden govornikov ni študiral, naj berže še nobene brošure v katol. zmislu o tem ne bral, in vender udrihajo po tem kakor steklačarji: ali si ne pripisujejo ravno s tim sami sebi „nezmotljivosti?“ Nič vediti, nič umeti, nič učiti se o kaki reči, pa vender s tako zanesljivostjo o nji soditi: ali ni to „liberalno“ čudo vsih čudežev 19. stoletja? Skrijejo naj se pred njimi tisti, ki imajo vse žive dni opraviti z vero in verskimi uki!

Kar tiče še posebej prešernost nekterih kremljarij, bi jih pošten Nemeč imenoval „Ungezogenheiten.“ Če so gospodje tujci in drugovoverci, naj bi se obnašali, kakor se spodobi človeku na tujem; če so pa domačini in katoličani, je zastoj več o tem besedica, ker s takim razsajanjem si sami vžgó na čelo znamenje odpadstva in ostanejo črni, če se tudi vsak dan ripsajo z mažo tuje inteligencije in civilizacije. (Ni čudo, da se eden govornikov sam „čuti tujca na domači zemlji.“)

Da verfassungstreuerje po tacih korifejih svet zmiraj bolj spoznava, ni čudo, in po pravici je eden izmed njih tarnal, „da so na slabšem, kot so bili lani.“ —

„Tagblattarije.“ Št. 1. Tagblattova pravi, da je pred 2 letoma sv. Silvestra večer eden pridigarjev Napoleona hvalil kakor pravega Sina cerkve; letos pa ga je na ravno tem mestu pridigar zaznamnjajal za tacega, nad katerim se je spolnila pravica Božja. V. št. 2. Tagbl. pa pristavlja „Eingesendet,“ da se je bila tudi preteklo leto pri pridigi sv. Silvestra v Šenklašču sprožila misel na bivšega cesarja Napoleona. — Sporočeno nam je, da ne eno ne drugo ni res; predlanskim je namreč pridigal ta dan g. stolni kaplan Klun in lani g. škofov kaplan Gerčar, in nobeden ni Napoleona omenil.

„Einsenderju,“ ki se imenuje „pravega kristjana,“ ni všeč, ako se iz politiških dogodb pojasnuje previdnost Božja, ako se pridigar za papeža poganja itd. Revež mar ne vé, da katoličani v papežu spoštujejo od Kristusa postavljenega namestnika in poglavarja sv. Cerkve, in da le samo taki so „pravi kristjani.“ Kteri pa papeža več ne spoznajo za tacega, niso več katoličani, ampak „razkolniki“ ali „šizmatikarji,“ ločeni od sv. kat. cerkve, kar vsak vidi lahko iz katekizma, kdor ga bere.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Č. g. Jernej Kraševic, lok. v Mekinah, gre v pokoj in lokalija je 28. grudna p. l. razpisana.

V terzaški škofii. Č. g. Ant. Kosec, duh. pom. v Beršecu, je postal administr. v Klani. Čast. g. Ant. Kuhn, duh. pom. na Občini, gre v pokoj za 8 mescev.

Dobrotni darovi.

In Pontificem Pium:

CVstos eCCLsIae — DeVs MeVs —

NaVCLerVs RoMae VInCtVs saCerDos —

ECCe! aDsVM PIVs naVCLerVs. P. B.

Za sv. Očeta. G. J. B. R. 1 gld. ter prosi sv. blagoslova. — „Za novo leto“ 1 gl., proseči sv. blagoslova. — Možje in žene Pograjske fare darujejo sv. Očetu 75 gl. za novo leto in prosijo sv. blagoslova za vse potrebe. — (Drugi darovi prihod.)